

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De odij concitatione, & remiſſione. Capvt XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

vel coniecturam ex ratione, aut experimen-
tis, quod alios, quos læsit, quod eius parentes,
& propinqui læserunt, quod qui tales sunt so-
lent lædere, vt qui robusti, & animosi absque
mente, & fera famelicæ, vel irritatæ.

Item ignaui homines in odium sunt prou-
Quippe, qui vndique imminere sibi damnum
metuunt, itaque oderint omne genus virium,
ac potentia: à qua lædi possunt. Vnde tam
cruenta, & vecors in principibus illis suspici-
osis, vt in Caligula, & Nerone extitit fauitia.
Præterea odium ex siccis est, & frigidis, id-
circo eiusmodi personis, locis, temporibus
inualescit: vt melancholicis, hyeme, morbo,
egestate, fame, infamia. Agit quidem in his
altius radicis odium, sed iners, & segne, acui-
tur autem ad acerbiter calorem. Iam qui te-
nerimè sese amant, leuibus de causis oderit
alios, semper enim lædi se autumant, & om-
nia in duritiorem partem interpretantur. Hæc
odij vt sæpius causæ sunt, & fomenta. Ma-
li verò corui, malum est ouum, nam ex eo sup-
pullulat maledicentia, & rabiosa quædam di-
citas, quæ vbi incedit, in acerbiter, in
fauitiam, immanitatem denique commutatur.

De odij concitatione, & remissione.

CAPVT XVI.

Odiorem flammam excitare facile est, re-
stinguere difficillimum. Siquidem vitio
humanæ naturæ, omnes ferè ad odia
propiores sunt, quam ad amores: Vbi autem
animo infederunt, altius sui vestigium im-
primunt, vt non nisi ægrè postea moueantur.
Cui dolet meminist, cui placet obliuiscitur. Amo-
res plerumque, & beneficia, pluma sunt leui-
ora: Damna, & odia plumbo grauiora, cordi
tenacius adhærescunt.

Quomodo
excitatur
odium.

Excitatur autem vulgo odium, si quid o-
stenditur factum ab aduersarijs spurcè,
superbè, fastidiosè, crudeliter, confidenter,
malitiosè, flagitiosè, si à persona for-
dida, impura, illiberali, fæua, arroganti, id-
que, aut dolo, & rapina, aut vi, & ferro, ini-
quissimis consilijs, si in priuata damna, & pu-
blica, si præter metum, suspicionem, expecta-
tionemque nostram.

Hæc & similia oratores commemorare

solent, deinde his capitibus inflammant a-
nimos in vltionem facinoris: Huiusmodi
crimina maiores seuerissimè coercuisse. Non
in paucos, sed in superiores, atque adeo to-
tum reip. corpus labefactandum, rendere,
latius impunitate manatura, nisi vis mali,
maturè rescindatur.

Dementis audaciæ exitum permultos ex-
pectare, qui aliorum impunitate corrobora-
tam suam ipsorum exerant audaciam. Ma-
lificium tale esse, vt neque imprudentia ex-
cusari, neque leniore manu corrigi possit;
id non modo ab hominibus, sed à barbaris,
& feris esse remotum. Talia sunt, quæ in
parentes, liberos, coniuges, consanguineos,
hospites, in patronos, præceptores, in homi-
nes claros, & nobiles, ipsos deniq; mortuos
iniuriosè committuntur.

Deinde hæc ipsa ex loco comparatorum
augentur, illustrantur, exaggerantur. Dira,
horrida, truculenta, ipsis hostibus, feris, sa-
xis & solitudinibus deploranda ostendun-
tur: quorum exemplis plenæ sunt Demo-
sthenis, ac Ciceronis orationes. Et mox ali-
qua in capite de iracundia proferemus, Odij re-
missio licet sit ipsa difficilior, non omnem
tamen excludit medicinam, vbi præsertim e-
minet aliqua mentis celsitudo, & generositas.

Primum hebetatur rebus cadidis, atque
humidis, rebus lætis, ac valde prosperis,
vt animaduertit Viues, cum scilicet tristitia,
& rigor, quidam pectoris odiorum comes
ferè perpetuus, paulatim se frangit. Secundo
admittitur misericordia, quæ solet in magnis
calamitatibus, vel ferreis animis irripere,
tollitur etiam spe, aut cupiditate certa ali-
quid ab inimico adipiscendi, quod vtile, aut
iucundum credamus fore, multò verò re-
ctius præsentis boni læticia, atque voluptate.
Tertio diluitur maiore aliquo, & grauiore
odio, aut aliarum rerum magni momenti,
cura, & sollicitudine.

Quarto, sublatis causis, quibus odium co-
citatum fuit, ipsum quoque aboleri contingit,
vt cum, qui odio habebatur, repente in alium
mutatus est, aut alia amandi causa emergit,
vt quod propinquus, necessarius, bellicolus,
eruditus, reip. vtilis.

Quinto debilitatur odium, si quis quæ alij
dixerint, belkè interpretari, & in meliorem
partem deflectere assuecat: sed nullum præ-
sentius remedium, quam rerum terrenarum

Ddd 2 cop.

contemptus Christianarum decor, & man-
fuctudo virtutum, Christianique Domini heroi-
ca quadam imitatio.

& pectus Agamemnonis cui bretur.
Ista verò quem genium habent, quam ex-
celse, quam acerbè, quam heroicè collecta.

De motibus iracundia, & doloris.

Eius motus vim arduam, & praestantem esse,
primordia a poetis data.

CAPVT XXVII.

Flmina sub Ioue sumi (inquit ille) Enim-
verò, non omnium est oratorum, graues
illos, & accensos iracundia motus, heroicis
viribus, & lacertis intorquere.

Hic *Ma-tem tunica tecum adamantina* ostē-
dere oportet, hic tonare, fulminare, & permif-
cere oportet omnia. Et quis hoc satis dignè
praestiterit, nisi cui ingenium acre, velox,
igneum, sublime, excitatum: vox, lacerti, vi-
res, pondus vultus, frontis rigor, fulgor oculo-
rum, & cætera, quæ ad huiusmodi affectus
concurrunt.

*Meus ira-
cundia he-
roica affi-
ciles.*

Multi fortasse Alexandrum in pueritiæ
rudimentis lyra proludentem depinxerunt,
pauci fulminantem expricere, ludicra quæ-
dam amatoria, vel etiam mites honesta am-
icitia blanditias, & suaves illos, atq; vi ita
dicam, byssinos affectus, satis bellè permulti
reddere solent: At frementis iracundia toni-
trua, flammæ, & ignes aptè fingere, paucorū
est, & magnum sublimis eloquentia argu-
mentum. In quo certe dicendi genere quan-
tum posset magnus ubique dicendi artifex
Homerus, in Achillis iracundia effingenda
satis declarauit. Quam enim sublimis est, &
heroicus, vt cæteros omitam, hic motus Ac-
hillis aduersus Agamemnonem.

*Homerus in
iracundia
exp. imenda
genitofus.*

Ω μοι ἀναδείλω ὀπταίμενε, κερδαλέον
φάρμακον, &c.

Erumpunt ista ex intimo pectore planè la-
certofa: Primum, quàm aptè grauem, & Hero-
icum gemitum exprimit in dolore iracun-
dia: deinde, quod in ciuili vita apud veteres
summum habebatur probrum, statim impu-
dentiam obijcit admodum ἀμφοτερόως, neque
enim impudentem duntaxat, sed ἀναδείλων ἰ-
πιμίνων, impudètia, quasi veste indutum di-
cit: ad summum grande illud vocabulum κερ-
δαλέον, sententiam claudit, quo ira tāquam
maiori vehiculo rapitur, vt fortius in aures,

Οἰνέαρές, κινῶς ὀμματ', ἔχων κραδίην
δι' ἑλάφοιο.

& Δημοβόρου βασιλεύς, ἔπει οὐπίδαν ἰ-
σιν ἀνάσσεις

Ἡ γὰρ ἀν' Ἀχίλλεω ἔδον ὕστατα λαβήταμο.

Vino grauis, probrum Regi quam ignomi-
niosum, quod verò subsequitur, quàm oppor-
tunè, & loco, *Canis oculos habens, & cor cerui*,
canis scilicet oculos, ob inuidentiam alienæ
felicitatis, & rapacitatem: Cor cerui, ob ani-
mum in prælijs, & congressibus deiectum. Hæc
iuuenem iræ, & zelotypia stimulis percitum
præclare exprimunt. Agamemnonis verò ira
grauior est, & planè regis. Nam cum discerit
Achilles minaretur, generosè respondet.

Φεύγε μάλ' εἶποι, δευμὸς ἐταίσουται οὐδὲ
σ' ἔγωγε:

Λίσσομαι εἶνεκ' ἐμῆν μένειν παρ' ἔμοιγε,
χ' ἄλλα:

Οἴκε με τιμήσσει μάλα δ' ἡμίκτη Ζεὺς

*Fuge citò quocumque animus impulerit, nun-
quam te deprecabor, vt ne ex gratia p. aneas.*

Hæc a contemptum ambitiosi Principis,
qui rotam Græciam suis armis sustentari ex-
istimabat, sufficiunt. Iam illud quantè est
dignitatis.

— *Quid me sunt alij, qui me horrent,*

Maximè verò omnium Consiliarius Iupiter.

Ex Homeri fonte Tragici poetæ, Græci,
Latini hauserunt, qui in istis affectibus ex-
primèdis, admirabiles, vt post hæc videbimus,
habent emissiones. Quo spiritu enim Medæa
Euripidis intorquet.

Οὐ γὰρ μάτην δέσποιναν, ἦν ἐγὼ σέβω Euripid. in
Μάλας πάντων, ἐξ ἑμῶν γόνι εἰλόμην μέλαινα.

Ἐκάλει μοχλοῖς ναύσταθες ἑσθίας ἐμῆς,
Χάριον τις αὐτ' ἐμὸν ἀλγύνην κέαρ.

Πικροὺς δὲ ἐγὼ σφιν, καὶ λοχλοὺς δῆπώ
γέμεις.

& cætera, quæ ibidem fusiùs.

*Non per Dominam, quam ego veneror supra
omnes Deos. Hoc iusiurandum, excelsam
ostendit iracundiam in heroïna: deinde sub-
limius quod adiungit, operum adiutricem
teorum, quasi ipsa Hecate in eius foret mini-
sticio:*

